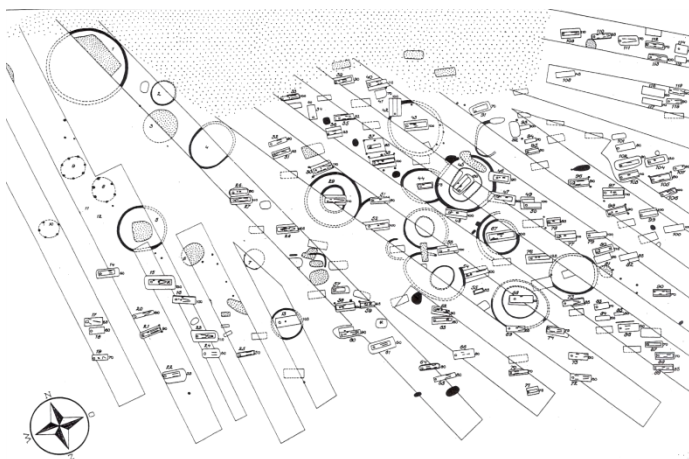

Archeologische Berichten (5)

Anneke Dikken; foto's: Jolette van Eijden

Frankisch Grafveld (2)

In het vorige artikel lezen we dat dr. J.H.Holwerda, directeur van het Oudheidkundig museum in Leiden in 1926 ging graven naar een grafveld, met medewerking van Jo Bezaan, met toestemming van de gemeente Putten en dankzij subsidie van de gemeente Barneveld. Het resultaat van de opgraving is op onderstaande plattegrond te zien.

Wellicht vraagt u zich af wat de betekenis is van al die stippen, lijnen, cirkels, grote en kleine rechthoeken.

Welnu, het gestippelde gedeelte bovenin geeft de omgewoelde heide weer, waar al eerder gegraven was en waar Bezaan en anderen urnen gevonden hadden.

Holwerda begint zijn systematische opgraving aan de westzijde door lange sleuven te laten graven. Dit gebeurde toen met de hand. De bedoeling van deze methode was, om sporen en verkleuringen in grond, op te tekenen. Via veldtekeningen werden deze sporen met elkaar verbonden en zo ontstond een beeld van het oorspronkelijke graf.

Zie de cirkels 1 t/m 7: de sporen in de sleuf zijn aanwijzingen voor cirkels van een inheems urnenveld. De donkere lijn geeft de greppel weer rond een heuvel met in het midden de urn. Het

gaat hier om brandgraven, de urn bevat een deel van de verbrande beenderen. Volgens Holwerda waren uit deze 7 heuvels alle urnen verdwenen. Maar gelukkig voor Holwerda bleek het graven toch veel bijzonders op te leveren!

Behalve de cirkelvormige brandgraven ontdekte Holwerda ook rechthoekige skeletgraven. Maar al gravend kwam er iets merkwaardigs aan het licht, want het cirkelvormige graf nummer 29 (zie de plattegrond) bevatte geen urn met verbrande beenderen maar een skeletgraf.

Citaat Holwerda:

'Blijkbaar zien we hier een plotselinge overgang van de heidensche lijkverbranding tot de christelijke begraafing, waarbij echter toch nog het uiterlijk van de grafplaats, de omheining ervan met een lagen wand, dat aloude verschijnsel onzer urnenvelden, bewaard bleef. Spoedig echter heeft men ook deze laten varen en vinden we slechts eenvoudige grafkuilen. We zien dat deze dooden zijn neergelegd steeds met het hoofd naar het Westen, op den rug, met het gelaat naar het Oosten gericht. Slechts enkele malen is van deze richting afgeweken.'

Deze grafkuilen bevatten ook nog grafgiften, ook wel bijgaven genoemd. Holwerda beschrijft in zijn artikel de inhoud van 107 graven en vindt talloze voorwerpen zoals: messen, soms met sporen van een schede, kralen, zelfs een snoer met 22 kralen, bronzen fibula's, mantelspelden, gespen of delen daarvan, Saksisch aardewerk, scherven van een klokbeker, deze verwijzen wellicht naar een prehistorische grafheuvel en een enkel kruisje. In de overige graven, die ook minder

Schildknop

diep waren, ontbraken de bijgaven. De heidense zeden waren blijkbaar verdwenen. Drie graven bevatten typisch Frankische wapenen, met in graf 54 o.a. een groot slagzwaard en een umbo, dit is een schildknop; zie illustraties op deze bladzijde.

Holwerda vond deze Frankische wapenen opvallend omdat de andere grafgiften evenals de urnen uitsluitend van Saksische makelij waren.

Holwerda concludeert:

'Een eigenaardig licht valt er dus hierdoor op dit stuk van de Veluwe in de 6^e eeuw en volgende na Chr.. In de 2^e helft van die eeuw woonde hier blijkbaar een bevolking van Saksische stam, die op aloude wijze haar dooden verbrandde en hun asch bijzette onder lage heuveltjes binnen

kringvormige omheining besloten. In het laatst van die eeuw, nadat de Merovingische Franken reeds enigen tijd, vooral aan onze groote rivieren, gevestigd hadden, en b.v. aan de Rijnmond en in Utrecht belangrijke nederzettingen hadden doen verrijzen, moet ,althans op deze laatste plaats zeker, ook reeds een niet onaanzienlijk centrum van christelijke eredienst en zending zijn ontstaan.

Afbeelding van de moord op Bonifacius

Archeologie gaat over mensen en door deze opgraving is weer meer bekend geworden hoe in het einde van de 6e en in volgende eeuwen na Chr. mensen op Puttens grondgebied leefden. Uit de geschreven geschiedenis weten we ook dat dit een 'duistere' tijd was met veel geweld.

Al met al heeft het grafveld heel wat vondsten opgeleverd: zeker 19 urnen, 2 tuitpotten en een amfora, aardewerk van Saksische en Frankische makelij en de al eerder genoemde bijgiften uit de 107 graven. Een klein deel is te zien in ons museum De Tien Malen! Hierover een volgend keer meer!

Voor reacties: Anneke Dikken
tel.: 0341-361009
e-mail : jmdikken@solcon.nl

Gebruikte literatuur:

- Dr. J.H.Holwerda, '*Frankisch grafveld in Putten*', uit: Oudheidkundige mededelingen van Rijksmuseum van Oudheden te Leiden (1926, no. 7).
- Willy H. Metz, '*Pre- en protohistorie*' in *Veluws Museum Nairac te Barneveld* (1975)
- Evert van Ginkel en Liesbeth Theunissen, '*Onder heide en akkers*' (2009)

+++